

16. oktober 2008

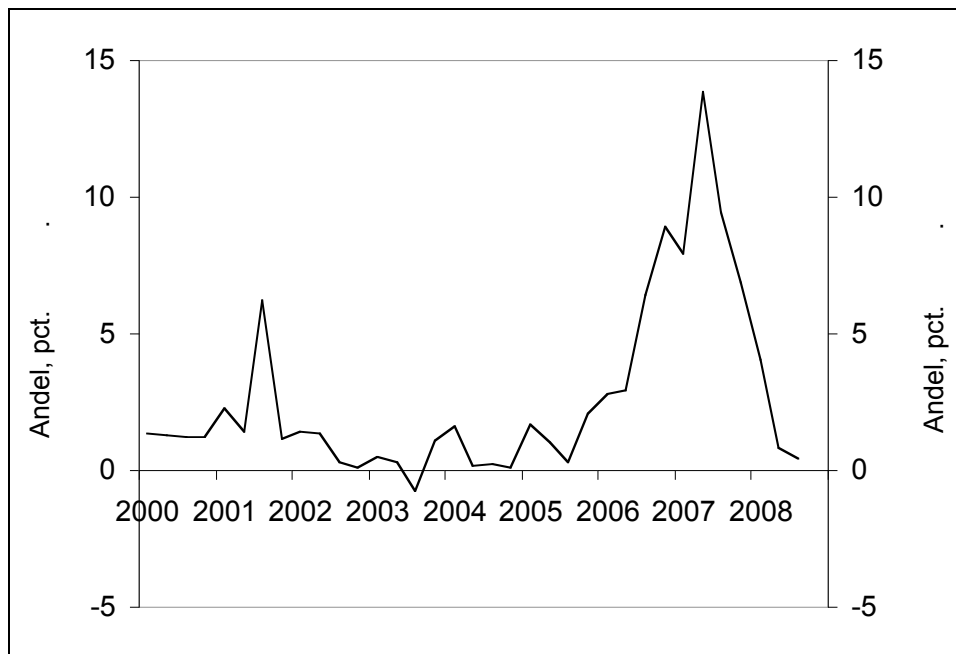
ARBEJDSKRAFTMANGEL INDENFOR SEKTORER OG OVER TID

Hovedudfordringen de kommende par år bliver ikke generel mangel på arbejdskraft i den private sektor, men nærmere mangel på job. Opgørelser fra Danmarks Statistik viser, at industrien allerede nu ikke længere melder om mangel på arbejdskraft, og inden for byggeriet er arbejdskraftmanglen faldet kraftigt det seneste år. Vi vil dog fortsat kunne opleve mangel på arbejdskraft inden for bl.a. de offentlige faggrupper. På den lidt længere bane kan mangel på arbejdskraft igen blive et problem, men her bliver hovedudfordringen imidlertid manglen på uddannet arbejdskraft.

Ingen generel arbejdskraftmangel i industrien og byggesektoren

Opgørelser fra Danmarks Statistik viser, at industrien ikke længere melder om mangel på arbejdskraft. Det fremgår af figur 1, som viser, at andelen af industrivirksomheder, der melder om mangel på arbejdskraft, er faldet tilbage fra det rekordhøje niveau i starten af 2007 til stort set nul.

Figur 1. Arbejdskraftmangel i industrien ifølge Danmarks Statistik

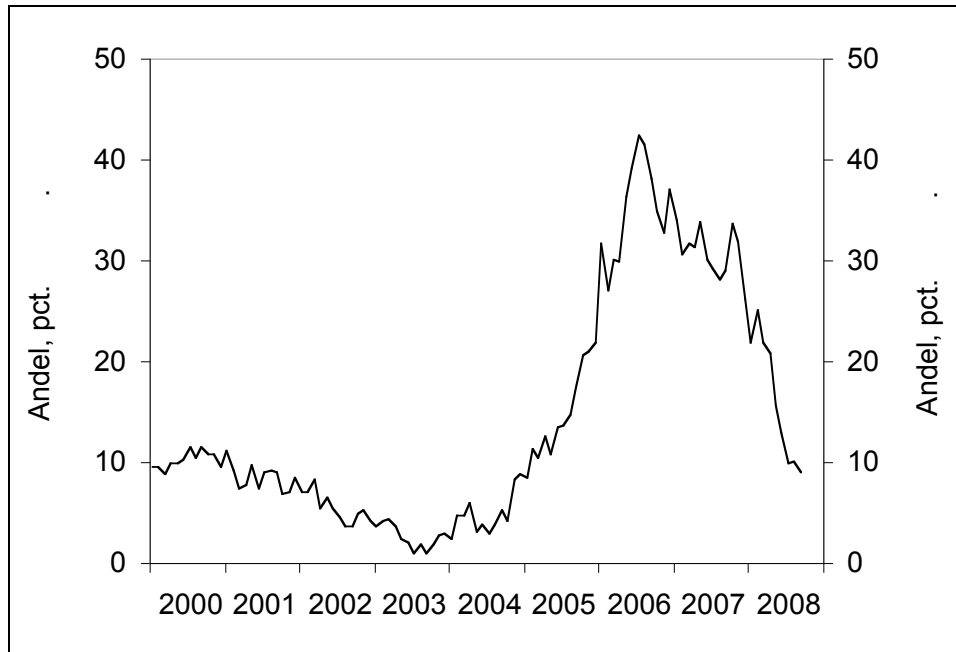

Anm.: Figuren viser, hvor stor en andel af virksomhederne (ekskl. skibsværfter.) i konjunkturbarometret, der svarer, de har fået begrænset produktionen sfa. arbejdskraftmangel.
Kilde: Danmarks Statistik og AErådets sæsonkorrektion.

I byggeriet er arbejdskraftmanglen ligeledes faldet kraftigt, således, at arbejdskraftmangel i denne sektor nu ligger på et normalt niveau for branchen.

Figur 2 viser, at andelen af bygge- og anlægsvirksomheder, der melder om produktionsbegrænsninger, er faldet fra det rekordhøje niveau i starten af 2006 på over 40 pct. til under 10 pct.. Dette svarer stort set til niveauet for arbejdskraftmangel i første halvdel af 2000'erne.

Figur 2. Arbejdskraftmangel i bygge- og anlægssektoren

Kilde: Danmarks Statistik og AErådets sæsonkorrektion.

Mangel på arbejdskraft i den offentlige sektor

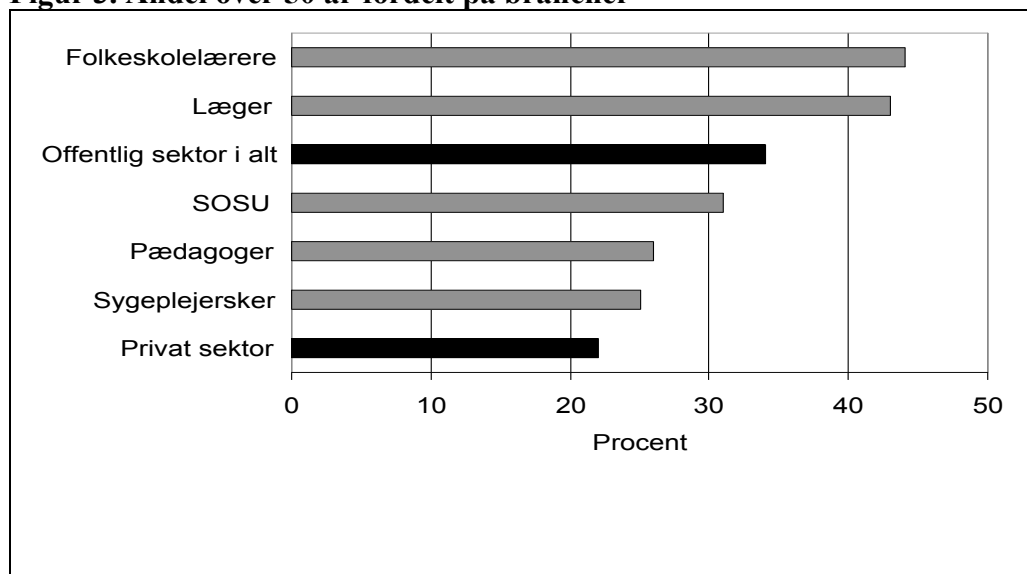
Omvendt vil der fortsat være mangel på arbejdskraft inden for visse faggrupper i bl.a. den offentlige sektor. Det skal ses i lyset af, at udbuddet af offentligt ansatte falder forholdsvis meget, da en stor andel af ældre er beskæftiget i den offentlige sektor sammenlignet med den private sektor, jævnfør figur 3. Samtidig stiger efterspørgslen på offentligt ansatte, som følge af befolkningsændringer (jf. nedenfor).

I dag er 34 procent af de beskæftigede i den offentlige sektor over 50 år, mens dette tal er 22 procent i den private sektor. Det fremgår af figur 3. Det er en aldersgruppe, der nærmer sig efterlønsalderen, hvor tilbagetrækningen er høj, og som derfor vil opleve en forholdsvis stor stigning i antallet af folk, der går på pension de kommende år. Aldersfordelingen for folkeskolelærere og læger er dog endnu mere skæv end for offentligt ansatte generelt. Aldersfordelingen er yngre for sygeplejersker, hvor ca. 25 procent er over 50 år,

men der er fortsat en større beskæftigelsesandel over 50 år end i den private sektor, jf. figur 3.

Da aldersfordelingen varierer mellem faggrupperne, er der også forskel på det rekrutteringsproblem, som de enkelte faggrupper står overfor. Man kan dog ikke alene ud fra aldersfordelingen konkludere, at f.eks. sygeplejersker ikke står overfor et rekrutteringsproblem alene, fordi sygeplejersker i gennemsnit er forholdsvis unge. Det kan også skyldes, at sygeplejersker trækker sig tidligt tilbage pga. nedslidning og hårdt arbejdsmiljø, eller at de skifter branche.

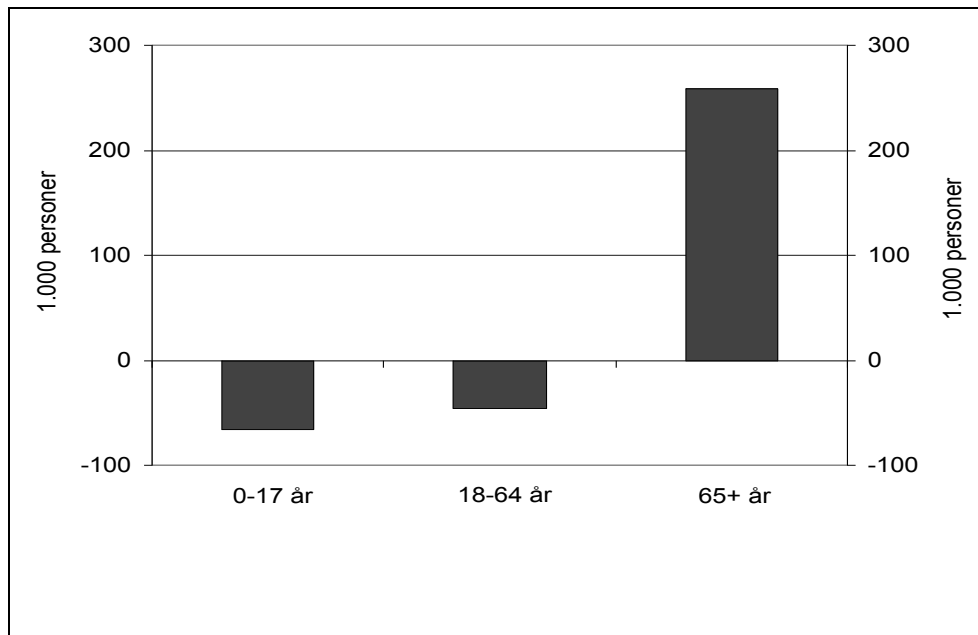
Figur 3. Andel over 50 år fordelt på brancher

Kilde: Danmarks Statistik, RAS og AErådet.

Udfordringen med mangel på arbejdskraft i den offentlige sektor hænger udover den aldersbetingede afgang bl.a. sammen med, at der, som følge befolkningsændringer, er et forskelligt behov for de enkelte faggrupper. Således skønnes antallet af 65+årige at stige med knap 260.000 personer frem mod 2018. Omvendt ventes antallet af børn og unge at falde med godt 65.000 personer frem mod 2018. Det fremgår af figur 4.

Endelig afhænger manglen på arbejdskraft generelt af udviklingen i arbejdsstyrken. Ses på antal personer i de erhvervsaktive aldersgrupper, falder denne gruppe med 45.000 personer frem 2018. Det faldende antal i de erhvervsaktive ældre øger alt andet lige udfordringen med arbejdskraftmangel.

Figur 4. Ændring i befolkning fordelt på aldersgrupper, 2008-2018

Kilde: Danmarks Statistiks 2008-befolkningsprognose og AErådet.

Uddannet arbejdskraft bliver en mangelvare

Ser vi længere ud i fremtiden på den anden side af lavkonjunktoren, vil mangel på arbejdskraft imidlertid igen blive en udfordring. En vigtig tilføjelse er imidlertid, at det er mangel på *uddannet* arbejdskraft. AErådets fremskrivninger viser, at om 10 år vil der mangle 75.000 faglærte og 85.000 personer med en videregående uddannelse i forhold til i dag, mens der vil være et overskud på ikke mindre end 120.000 ufaglærte. De ufaglærte vil altså få det svært på fremtidens arbejdsmarked. Det fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Udbud af og efterspørgsel efter uddannet arbejdskraft 2008-18

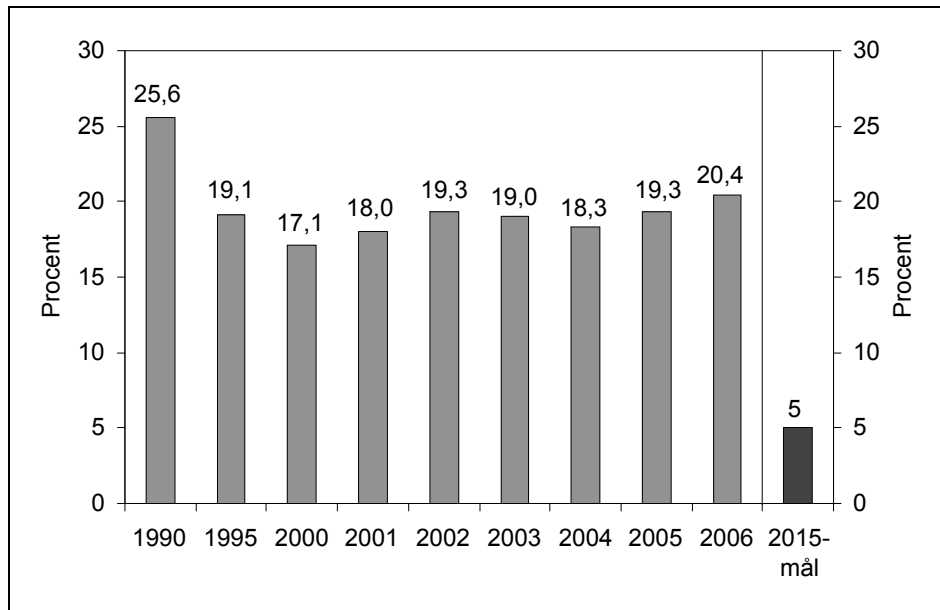
	Efterspørgsel	Udbud	Ubalance
	----- 1.000 personer -----		
Ufaglært	-210	-74	-136
Gymnasial	4	48	-44
Erhvervsudd./faglært	-18	-94	76
Videregående uddannede	166	83	83
I alt	-58	-38	-

Anm.: Forudsat en fortsættelse af de historiske tendenser i virksomhedernes efterspørgsel efter arbejdskraft og en fastholdelse af det nuværende uddannelsesmønster.

Kilde: AErådet.

Netop udfordringen med uddannet arbejdskraft kommer Arbejdsmarkedskommission desværre ikke med løsningsforslag til. Samtidig er regeringen milevidt fra målsætningen om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse. Som det fremgår af figur 5 er andelen af en ungdomsårgang, der ikke får en ungdomsuddannelse, steget fra 18,3 procent i 2004 til 20,3 procent i 2006.

Figur 5. Andel af ungdomsårgang, som ikke får en ungdomsuddannelse

Kilde: UNI-C statistik og analyse

Siden Arbejdsmarkedskommissionen blev nedsat sidste år er de økonomiske udsigter blevet mørkere og mørkere. Mangel på arbejdskraft er derfor blevet et mindre akut generelt problem i dag, end da Kommissionen blev nedsat.

Ledighed er ganske vist stadig lav, men den vil stige de kommende år. Denne stigning ses allerede indenfor bygge- og anlægssektoren.

Ved en kraftig stigning i ledigheden bør det komme på tale at fremrykke eller øge de offentlige investeringer ved slutningen af 2009 for at stimulere efterspørgslen på kort sigt og øge produktionspotentialet på længere sigt.

Lige så vigtigt er det imidlertid at sørge for, at de unge, som under de seneste års højkonjunktur har valgt lønchecken i et ufaglært job frem for at tage en uddannelse, kommer på skolebænken igen.

Løsningen på den fremtidige udfordring med at skaffe uddannet arbejdskraft er at give de 20 procent af en ungdomsårgang, der i dag ikke får en uddannelse, en ungdomsuddannelse. AERådet har i forlængelse heraf foreslået, at der indføres ret og pligt til en ungdomsuddannelse, dvs. 13 års skolepligt.